

ומשובחת. ואחר היות בתכלית הנדיבות, על כל פנים ישיג אל המעלות האחרות, כי מחמת רוחב לבו ועינו היפה באה אליו המדה הזאת... **רבי יהושע אומר חבר טוב** - שידבק אל דרך הישר הזה והוא נקל לעשותו, ולהיות חבר טוב לאיש אחר לאשר לבו חפץ, ולהרגיל עצמו שתהא רוח אחרת נוחה הימנו, וכן יבא באהבה עם כל הבריות. **ר' יוסי אומר שכן טוב** - שיהא בעצמו שכן טוב אל כל שכניו, ואחר היותו טוב ואוהב נאמן לחמשה בני אדם או לשמונה, קרוב אליו הדבר לאהוב את כל באי עולם, ונמצא מאושר בכל המדות הטובות... **אמר להם רואה אני את דברי ר' אלעזר מדבריתם שבכלל דבריו דבריתם** - כי אדם שמדה כזאת שוכנת בקרבו, טוב הוא גם לחבריו ולשכניו ולכל העולם. גם מדת הנדיבות יש לו, כי אם הגוף והלב מתנדב לבני אדם לחפץ בכל חפצם ולעשות רצונם, כל שכן שיתנדב להם בממונו, וכל מדה טובה תשכון באדם כזה, **כי החפץ דבר גדול מן המעשה בלב מרפא**, כי הנה המצות פעולת האברים מלאכה לבד היא ונקלה לעשותה, אך שיתן עיניו ולבו שם כל הימים לחשוב מחשבות לעשות מלאכת ה', מרוב הדבקות ואהבתו בשם ית' הוא אליו הדבר הזה:

5. הרב שלמה אבינר שליט"א

המובן הכללי של עין טובה הוא מידתם של תלמידי אברהם אבינו. "כל מי שיש בו שלושה דברים הללו מתלמידי אברהם אבינו" (אבות ה יט), והראשון שבהם: עין טובה. עין רעה היא מידתם של תלמידי בלעם הרשע. שלושה דברים אחרים - בתלמידי בלעם הרשע, והראשון שבהם: עין רעה. מה היא עין טובה? **אהבת הבריות, סימפתיה, ידידות וחסל לכל אדם, הסתכלות בעין יפה על אנשים. אברהם אבינו שפע אהבת הבריות כולו, טובות וגם כאלה שאינן טובות, לכן הוא נקרא: "אברהם אוהבי".**

6. תפארת ישראל אבות פרק ב משנה ט פד-פט

פד) עין טובה - שבטובת מדתו, מסתפק במעט שיש לו ושמח בהצלחת חברו, ואינו מקנאו, ואינו דואג ואינו כועס, שכל אלו מחלישים כח הזכרון, אבל כשיהיה בעל מדה זאת, יהיה כבור סיד שאינו מאבד טפה: **פה) חבר טוב** - שכשיעצו להסיר חסרונותיו, לא יתבייש מלפניו ולא יכעס, בידעו שלבו תמים עמו, וישמע עצתו, כמו שהיתה אמו לר' יהושע: **פז) שכן טוב** - ששכנים טובים עושים טובות זל"ז אף בהפסד של עצמן, עי"ז מתרגל כל אחד מהן בחסידות: **פז) הרואה את הנוול** - ולכן עושה לעצמו גדר לבלי לבוא לחטא: **פח) לב טוב** - שלבו תמיד שמח ומזומן להיטיב לכל, ועי"ז חדוותא מסתייע שיתחדד שכלו כמעין המתגבר. ונ"ל **דלב טוב הוא מצד הגוף, שהתרגל כך עד שנעשה לו לטבע שני, משא"כ עין טובה, היינו שמתנהג במדות הטובות מכח השכל, ומחמת שרק ע"י השכל יכריח יצרו, אינו עושה הטוב בשמחה ובהשלמה כראוי** (ועי' רמב"ם פ"ח מפרקיו): **פט) שבכלל דבריו דבריתם** - שכשהלב שוקט ושמח, ישקיף על כל אדם לטובה, וירבו אוהביו בחבר טוב, ושכן טוב, וגם במנוחת נפשו יוכל להשקיף את הנוול, ויאהב גם ה' בכל לבבו ונפשו:

7. אמונה ובטחון לחזון איש זצ"ל פרק ד פסקה א

בשורשן של כל המדות - הטובות והרעות - אין כאן אלא מדה אחת טובה ומדה אחת רעה. המדה הרעה היא הזנחת החיים הטבעיים למהלכם הטבעי, ובלי כל השתדלות ישתלם במדות הרעות כולן... **והמדה הטובה היא ההסכמה המוחלטת לבכר את הרגש המוסרי על הרגש התאווני, ומנקודה זו הוא לוחם נגד כל המדות הרעות יחד.**

8. אמונה ובטחון לחזון איש זצ"ל פרק ד פסקה ד

וזוהי כוונת רבן יוחנן בן זכאי, שאדם הרוכש לו לב טוב, כלומר מלהיב את לבו לבקש את אור האמת, היינו לאהוב חיי עולם ולהניח חיי שעה, ושיהיו כל פעולותיו רק לעשות רצון ה' ולא למילוי תאוותיו - יתעב ממילא את כל המדות הרעות, ויזכה לשלמות בכל המדות הטובות.

1. משנה מסכת אבות פרק ב משנה ט

אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר: עין טובה. רבי יהושע אומר: חבר טוב. רבי יוסי אומר: שכן טוב. רבי שמעון אומר: הרואה את הנוול. רבי אלעזר אומר: לב טוב. אמר להם: רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריתם. אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אליעזר אומר: עין רעה. רבי יהושע אומר: חבר רע. רבי יוסי אומר: שכן רע. רבי שמעון אומר: הלוח ואינו משלם, אחד הלוח מן האדם כלוח מן המקום ברוך הוא, שנאמר (תהלים ל"ז): "לוח רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן". רבי אלעזר אומר: לב רע. אמר להם: רואה אני את דברי אלעזר בן ערך שבכלל דבריו דבריתם:

2. ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ב משנה ט

עין טובה - מסתפק במה שיש לו, ואינו מבקש דברים יתירים, ואינו מקנא כשרואה שיש לחבריו יותר ממנו: **חבר טוב** - שמוכיחו כשרואה אותו עושה דבר שאינו הגון: **שכן טוב** - מצוי אצלו בין ביום בין בלילה, ואילו חבר טוב אינו מצוי אצלו בכל עת: **הרואה את הנוול** - צופה ומביט במה שעתידי להיות, ומתוך כך נמצא מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה: **לב טוב** - לפי שהלב הוא המניע לכל שאר הכוחות, והוא המקור שממנו נובעים כל הפעולות. ואעפ"י שיש לפעולות איברים מיוחדים, מ"מ הכח המעורר לכל התנועות הוא בלב, לפיכך אמר ר' אלעזר לב טוב, ומפני זה אמר ר' יוחנן בן זכאי: רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריתם: **איזו היא דרך רעה שיתרחק ממנה האדם** - הוצרך לשאול מהם זה, ולא הבין מתוך דבריהם הראשונים שהדרך הרעה היא הפך הדרך הטובה, לפי שלא כל מה שהוא טוב יהיה הפכו רע, כי מדת החסידות והוא העושה לפנים משורת הדין היא טובה, ומי שאינו חסיד ומעמיד דבריו על דין תורה אינו רע, ואפשר היה לומר, שאם ההסתפקות והיא עין טובה היא דרך טובה, בקשת היתרונות אינו דרך רעה, לפי שאינו מזיק לשום אדם בזה, וכן בשאר המדות, לפיכך הוצרך לשאול מהם איזו היא דרך רעה שיתרחק ממנה האדם: **הלוח ואינו משלם** - הוא הפך הרואה את הנוול, שאם לא ישלם לא ימצא מי שילוו ויהיה מוטל ברעב. ולא אמר סתם: מי שאינו רואה את הנוול, לפי שאפשר לאדם שאינו רואה את הנוול שלא יבוא לידי תקלה, שיציל עצמו בבוא הנוול ההוא: **וצדיק חונן ונותן** - הקב"ה שהוא צדיקו של עולם חונן ונותן למלוא מה שלוח זה ממנו ולא פרע לו, נמצא הלוח נשאר חייב למקום:

3. דף על הדף בבא מציעא דף יח עמוד ב

במסכת אבות שנינו, "אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם". **ופירש בתוספות יום טוב**: "צאו וראו - כדאמרין בעלמא 'נפק דק ואשכח'. והמכוון בכל זה יציאת השכל והשתוטטות להתבונן בעיון ולהשכיל היטב, וזהו לשון ראו, כמו "ולבי ראה הרבה חכמה" (קהלת א). **במדור שמואל (שם)** הביא בשם הרב ר' ישראל ז"ל שכתב בזה הלשון: "מלת צאו נופלת על תנועת המחשבה, להביט בעיונים, כמו שאמר בהרבה מקומות "צא ולמד", "צא וחשוב", וכן "לכו נא ונכחה", "לכו ונלכה באור ה'", וכן כוונתו כאן, כלומר שוטטו במחשבותיכם לבקש איזו היא הדרך הטובה שראוי לאדם לרדוף אחריה, וכן פירוש 'נפק דק ואשכח', התבודד במחשבתו ודקדק בעיון, ויצא ממחשבות הגופניות עד שמצא את אשר בקש".

4. פירוש רבינו יונה על אבות פרק ב משנה ט

איזו היא דרך ישרה שידבק בה האדם - בכל המדות טובות והישרות יש לאדם להדבק בהם, ר"ל להדבק במדה אחת להיות שלם בה, כי טוב לאדם לאחוז במדה אחת בשלמות ונקל אליו להשיג ממנה אל כל המדות החשובות, מהיותו בן כמה מדות ואיננו שלם באחת מהן: **וזהו שאמר ר' אליעזר עין טובה** - ר"ל, מדת הנדיבות שהיא מדה נאה